

Tjänsteutlåtande

Utfärdat: 2023-11-20

Diarienummer: N608-3341/23

Handläggare: Marie-Louise Olsson

E-post: asa.holmstrand@forskola.goteborg.se

Vidareutbildning av barnskötare till förskollärare

Förslag till beslut

Förskolenämnden ska besluta om ett av följande två beslutsalternativ:

1. att erbjuda barnskötare att läsa vidare till förskolläraren enligt tjänsteutlåtandets alternativ 1 samt förklarar uppdraget som slutfört.

eller

2. att erbjuda barnskötare att läsa vidare till förskolläraren enligt tjänsteutlåtandets alternativ 2 samt förklarar uppdraget som slutfört.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade den 24 november 2022 inom ramen för befintlig budget 2023 att ge uppdrag till förskoleförvaltningen att i samverkan med Göteborgs Universitet erbjuda barnskötare möjligheten att på arbetstid vidareutbilda sig till förskollärare. Förvaltningen har under året utrett frågan om förutsättningar och möjligheter att erbjuda barnskötare på arbetstid vidareutbilda sig till förskollärare. Detta har gjorts bland annat via dialog med och inhämtanden av underlag från Göteborgs Universitet i syfte att kunna möta detta uppdrag. En nuläges- och omvärldsanalys har genomförts genom att förvaltningen fört dialog med Stockholms stad där det i dag finns erbjudande till anställda barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare på arbetstid. Förvaltningen lämnar en redogörelse över alternativ till utbildningsmöjligheter vid Göteborgs Universitet, samt bilägger redogörelse över uppdragets styrkor, svagheter, hot och möjligheter. Härutöver redogörs pågående insatser i syfte att öka andelen förskollärare samt hur dessa kan utvecklas och förstärkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För att skapa förutsättningar för barnskötare att på arbetstid vidareutbilda sig till förskollärare krävs åtgärder som är förenade med omfattande kostnader. Att vidareutbilda barnskötare till förskollärare på betald arbetstid i samarbete med Göteborgs Universitet bedöms ha en flerårig ekonomisk påverkan på förskoleförvaltningens budget.

Utredningen presenterar två alternativ på utbildningsvägar vid Göteborgs Universitetet med ekonomiska beräkningar. Utöver detta tillkommer kostnader för koordinering av personal, litteratur, administration etcetera. Alternativ ett innebär en kostnad på 25,3 mkr, alternativ två innebär en kostnad på 11,4 mkr.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Att höja utbildningsnivån för såväl individen som för förskolan har en påverkan utifrån olika sociala dimensioner. I ett kortsiktigt perspektiv kan insatsen påverka barnen i förskolan negativt, då utbildad personal ersätts med vikarie. Eftersom utbildningsinsatsen är lång kan detta påverka under barns hela förskoleperiod. I ett långsiktigt perspektiv kan insatsen bidra till högre utbildningsnivå vilket ger bättre förutsättningar att arbeta med läroplansmålen enligt förskollärares särskilda ansvar och öka kvaliteten på barns utbildning. I Sveriges kommuner och regioners "Öppna jämförelser, förskola 2022" (SKR, 2022) anges legitimerade förskollärare som avgörande för just förskolans kvalitet.

Barnkonventionen

Förvaltningens hantering ligger i linje med nämndens ansvar i skollagen och därmed även i enlighet med barnkonventionens intentioner.

Samverkan

Information sker med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 6 december 2023.

Bilagor

1. Kostnadsberäkning vidareutbildning av barnskötare till förskollärare
2. Vidareutbildning av barnskötare till förskollärare PPT
3. Swot-analys

Ärendet

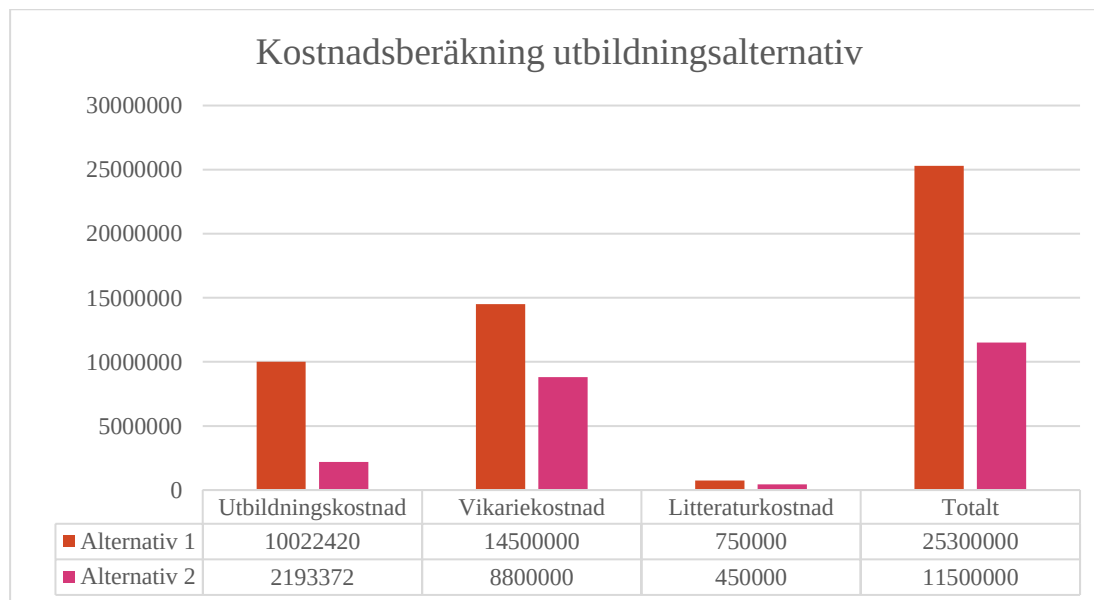
Ärendet redovisar hur kommunfullmäktigeuppdraget “i samverkan med Göteborgs Universitet erbjuda barnskötare möjligheten att på arbetstid vidareutbilda sig till förskollärare” skulle kunna genomföras genom olika utbildningsvägar vid Göteborgs Universitet. Härutöver redovisas förvaltningens pågående insatser samt förslag till hur förvaltningen än mer kan förtydliga och utveckla pågående insatser i syfte att öka andelen förskollärare.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige gav den 24 november 2022 förskolenämnden i uppdrag att i samverkan med Göteborgs Universitet erbjuda möjligheten för barnskötare att på arbetstid vidareutbilda sig till förskollärare. Förvaltningen har som följd utrett möjligheterna och förutsättningar för ett sådant genomförande. Förskollärarytbildningen är en utbildning som sträcker sig över flera år. Den kortaste utbildningsvägen är på tre år, under förutsättning att man har erfarenhet samt behörighet. Det innebär att det krävs en långsiktig satsning utöver mandatperioder och budgetår för att kunna påbörja en utbildningsinsats.

Utredning av eventuell uppdragsutbildning i samarbete med Göteborgs Universitet

Förskoleförvaltningen har utrett möjliga vägar till utökat samarbete med representanter från Göteborgs Universitet. Dessa representanter är studierektor för samverkan, uppdragsutbildning och fristående kurser, programledare för förskollärarytprogrammet, universitetslektor, viceprefekt och universitetsadjunkt, samt ekonom. Dialogen med Göteborgs Universitet resulterade i ett antal utbildningsmöjligheter varav förskoleförvaltningen presenterar två alternativ.



Alternativ ett – förskollärarytprogram för yrkeserfarna (FÖRV) innebär en studiestart på 30 personer och sträcker sig över fem år på halvfart, utan möjlighet till studieuppehåll.

Förkunskap: fem års yrkeserfarenhet samt grundläggande högskolebehörighet.

Förskoleförvaltningen köper in en uppdragsutbildning från Göteborgs Universitet för en kostnad på 10 mkr. Det tillkommer en vikariekostnad på 14,5 mkr, samt en litteraturkostnad på 750 tkr. Den totala kostnaden fördelas över fem år.

Alternativ två – är en kombination av det ordinarie programmet vidareutbildning av lärare (VAL) samt inköp av två kurser á 30 högskolepoäng. Beräknad längd tre år på halvfart, med möjlighet till studieuppehåll. Förkunskap åtta års yrkeserfarenhet, verksam inom förskolepedagogiskt område, samt grundläggande högskolebehörighet. Utbildningen inleds med att läsa de två fristående kurserna därefter söker man enligt ordinarie antagning till VAL. En individuell bedömning och studieplan görs av universitetet vid antagning. Beräkningen gäller sex studiestarter á 5 personer vardera och sträcker sig över tre år på halvfart per studiestart. En grupp startar per termin från hösten 2024. Inköp av kurspaket från Göteborgs Universitet på 30 högskolepoäng kostar 2,2 mkr. Vikariekostnad går på 8,8 mkr, samt litteraturkostnad på 450 tkr. Den totala kostnaden fördelas på sex grupper under sex år. Båda alternativen är beräknade utifrån en utbildningsinsats för 30 personer. Arbetsgivaren erbjuder medarbetaren 20 procent studier av arbetstid, samt kurslitteratur. Det tillkommer i båda alternativen kostnad för administration.

- Alternativ 1: 843 tkr per person
- Alternativ 2: 383 tkr per person

Erfarenheter från Stockholms stad

Förskoleförvaltningen i Stockholm stad skiljer sig från förskoleförvaltningen Göteborgs organisation. I Stockholm ligger ansvaret för driften av förskolorna fortfarande i stadsdelarna. I Stockholm finns ett mål om minst 33 procent förskollärare i staden. Det var i syfte att arbeta mot detta mål utbildningsinsatsen uppstod. Stockholm erbjuder vikarieersättning kopplat till en individuell överenskommelse mellan rektor och medarbetare. Medarbetaren ansöker själv till förskollärarytbildning för yrkeserfarna enligt ordinarie ansökningsförfarande. Stockholm samarbetar därmed inte med enskilt lärosäte genom att lägga beställning på uppdragsutbildning eller platser och har därför ingen utbildningskostnad. Om medarbetare antas till utbildning ansöker rektor om bidrag för vikarie utifrån stadens årliga avsatta medel om 20 mkr för vikarieersättning.

Analys av uppdraget utifrån styrkor, svagheter, möjligheter och hot (SWOT)

Inledningsvis genomförde förvaltningen en swot-analys (bilaga 3) för att få en helhetsbild av uppdraget. I analysen framkommer styrkor, möjligheter, hot och svagheter. Fler förskollärare ger vinster genom ökad kvalitet på undervisning och utbildning för barnen. Fler förskollärare i ytterområden ger bättre förutsättningar att arbeta med det kompensatoriska uppdraget, samt språkstödande insatser. Det ger en fördel för den enskilde medarbetaren att kunna studera på arbetstid, men resulterar i en stor kostnad för förvaltningen som påverkar hela verksamheten. Det finns inga garantier att en satsning på uppdragsutbildning framgent kommer resultera i höjd andel förskollärare. Erfarenheter från tidigare satsning visar på att flertalet deltagare avbryter sina studier i förtid eller lämnar förvaltningen. Under 2016–2021 pågick ett samarbete med Jönköpings Universitet/Högskolan för lärande och kommunikation (HLK), på uppdrag av stadsdelsförvaltning Angered, där 55 barnskötare fördelat över staden fick möjlighet att vidareutbilda sig till förskollärare. Av dessa slutförde 37 medarbetare utbildningen. Flertalet upplevde svårigheter med studierna, vilket resulterade i avhopp. Eftersom uppdragsutbildning köpts in, justerades inte kostnaderna utifrån färre studerande. Flera av de som slutförde utbildningen valde att lämna Göteborgs Stad till förmån för grundskolan, fristående verksamhet eller kranskommuner.

Pågående insatser för att få fler förskollärare

Förskoleförvaltningen samarbetar redan idag med Göteborgs Universitet och befintlig förskollärarytbildning och bidrar till att utbilda hälften av förskollärarytstudenterna under deras verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i stadens förskolor. Genom ett likvärdigt och gott bemötande, närvaro och dialog, försöker förvaltningen knyta an studenterna redan under utbildningstiden. Förskoleförvaltningen kartlägger också anställda förskollärare som i dagsläget saknar legitimation samt utreder vägar för att stötta denna grupp att nå legitimation. Flertalet av de insatser förvaltningen arbetar med behöver ses som satsningar över tid. Förskoleförvaltningen arbetar med arbetsgivarvarumärket i syfte att öka kännedomen om förvaltningen som arbetsplats, samt skapa en positiv bild, så att fler intresserar sig för yrken och vill söka sig hit. Detta görs exempelvis genom att delta på mässor, arrangera event, genomföra digitala kampanjer, sprida goda exempel från förskolor via sociala medier och genom vår karriärsida på goteborg.se. Den prioriterade yrkesgruppen för detta arbete har sedan start varit förskollärare. Detta är ett långsiktigt arbete som kräver löpande breda insatser över tid och är starkt kopplad till förutsättningarna och utvecklingen av verksamheten som helhet. Förskoleförvaltningens bemanningsenhet har en viktig roll i den mening att många blivande förskollärare inleder sin karriär genom att vikariera i förvaltningen. Ett gott mottagande av vikarier ger positiva effekter i form av fler ansökningar till förskollärarytutbildningen. Siekkinen och Sotevik (2023) genomförde nyligen en mindre intervjustudie med studenter från Göteborgs Universitets förskollärarytprogram. Resultaten visade att flera av de intervjuade hade positiv praktisk erfarenhet av arbete i förskola från att ha arbetat i bemanning. Det är värdefull information som belyser att studenternas erfarenheter kan påverka sitt val av utbildning. Det pågår även ett aktivt arbete med att erbjuda lovjobb till gymnasieelever med god introduktion för att skapa ett intresse för förskolan som framtida arbetsplats. I linje med Göteborgs Stad pågår arbetet med att ta fram och besluta en kompetensförsörjningsplan för att säkra kompetensen på sikt. Tillsammans med representanter från fackliga organisationer arbetar förvaltningen för att förtydliga vad strategierna kan innebära i förskoleförvaltningens verksamhet med målsättning att anta kompetensförsörjningsplanen årsskiftet 2023–2024.

Utveckla och förstärka pågående insatser

Förskoleförvaltningen kan utveckla och förstärka pågående insatser för att få fler förskollärare. Med fokus på befintliga insatser kan förskoleförvaltningen arbeta långsiktigt inom befintlig ram genom att:

- skapa en stöttande organisation för de medarbetare som väljer att på egen hand söka till förskollärarytutbildning. Detta kan göras genom att erbjuda fri kurslitteratur, nätverk för dessa medarbetare, samt matchning med tjänster utifrån behov av förskollärare i områden med låg förskolärartäthet.
- fortsätta arbetet med att utveckla kvaliteten på den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) samt arbetet med arbetsgivarvarumärket. Detta kan göras genom att VFU-studerande får ta del av aktiviteter som visar på förvaltningens bredd och styrkor, exempelvis språkstödande arbete, lärmiljöer, barnhälsa och digitala verktyg med flera.
- fortsätta omhänderta gruppen förskollärare utan examen och säkerställa att de får stöd till rätt utbildning för att matcha befattning. Detta kan göras genom att matcha medarbetare med utbildningsvägar vid Göteborgs Universitet.

- fortsätta att identifiera vilka förutsättningar som är attraktiva för unga idag samt intensifiera arbetet med att identifiera varför redan utbildade förskollärare väljer att lämna yrket.
- utveckla arbetet med mottagande och se vikarier som potentiella framtida medarbetare.
- implementera kompetensförsörjningsplanen genom att aktivt arbeta med framtagna strategier för att skapa förutsättningar för lönebildning, arbetsmiljö, arbetstid och arbetsorganisation, samt kompetensutveckling och karriärvägar för förskollärare. Insatser som på sikt förväntas bidra till att höja yrkets status och i längden yrkets attraktivitet.

Förvaltningens bedömning

Sammanfattningsvis finns flera parametrar som är betydelsefulla för att kunna möta efterfrågan på fler förskollärare, exempelvis ett gott mottagande, vikten av bra ledarskap och god arbetsmiljö. Stora delar kommer omhändertas inom arbetet med förskoleförvaltningens kompetensförsörjningsplan.

Att utbilda barnskötare till förskollärare på arbetstid kan bidra till att öka likvärdigheten genom att rikta insatsen mot ytterområden och höja förskollärartätheten i områden med få förskollärare. En ökad förståelse för uppdraget kan också bidra till bättre arbetsmiljö genom tydligare roller och ansvar, samt möjliggöra kollegialt lärande mellan förskollärare, vilket anses vara framgångsfaktorer för en kvalitativ förskola (SKR, 2022). Gemensam barnsyn samt yrkesspråk kan skapa samsyn, vilket kan leda till minskade konflikter. Insatsen kan ge skickliga barnskötare möjlighet till karriärväxling. I slutrapporten av projektet motivationspaketet, som pågått i utbildningsområde nordost i syfte att locka fler förskollärare, framkommer att det sviktande barnunderlaget påverkar ekonomin som sin tur påverkar möjligheten samt behovet av att rekrytera fler förskollärare. Statistik visar oförändrat antal utlysta förskollärartjänster under perioden 2022 och 2023 samt att tjänsterna tillsatts med behörig personal. Uppdraget är således mer komplicerat än att bara utbilda fler förskollärare. Studier på arbetstid skapar ett behov av återkommande vikarie i verksamheten och påverkar barnens tillgång på utbildad personal, samt övrig personals arbetsmiljö. Det kan leda till en ökad påfrestning i en redan ansträngd verksamhet. Genom att utbilda barnskötare till förskollärare skapar förskoleförvaltningen ett större gap mellan utbildningsnivåerna bland personalen. Barnskötarens uppdrag är att stötta förskolläraren i dess arbete. För det fall barnskötaren är frånvarande består förskollärarens stöttning primärt av förskoleassistenter och vikarier med låg utbildningsnivå. Detta innebär att kvaliteten i undervisningen och utbildningen kan påverkas.

Johan Olofson

Maria Axberg

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef HR